

Capitolul X CONSUMUL ȘI MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

X. 1.
TENDINȚE ÎN CONSUM

X. 2.
FACTORI CARE ÎNFLUENȚEAZĂ CONSUMUL

X. 3.
PRESIUNI ASUPRA MEDIULUI CAUZATE DE
CONSUM

X. 4.
ECONOMIA VERDE

X. 5.
PROGNOZE, POLITICI ȘI MĂSURI PRIVIND
CONSUMUL ȘI MEDIUL

X. CONSUMUL ȘI MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

Consumul de bunuri și servicii este un factor important al utilizării resurselor și al impactului asupra mediului asociat. Deoarece alimentația, locuințele, mobilitatea și turismul sunt responsabile pentru o mare parte a presiunilor și impacturilor provocate de consumul public și privat este necesară schimbarea tiparelor consumului și a mentalității asociate acestuia.

Creșterea economică și dezvoltarea tehnologiilor moderne din ultimele decenii au dus la îmbunătățirea confortului din viața noastră. Acest fapt a dus la creșterea cererii de produse și servicii și, implicit, a consumului de energie și resurse naturale. Modul în care producem și consumăm duce la apariția unor probleme cu impact semnificativ asupra mediului din prezent, cum ar fi încălzirea globală, poluarea, folosirea irațională a resurselor naturale, un management defectuos în domeniul reciclării și afectarea biodiversității ecosistemelor.

Calitatea vieții, prosperitatea și creșterea economică, bunăstarea, depind de consumul raționalizat al resurselor disponibile. Pentru a realiza acest lucru trebuie să schimbăm modul în care proiectăm, fabricăm, utilizăm și gestionăm eliminarea produselor rezultate în urma consumului. Această schimbare ne vizează pe toți – indivizi, gospodării, întreprinderi, administrații locale și naționale, precum și comunitatea mondială „Cum să consumăm și să producem în mod durabil”, publicat de UE în 2010.

X.1. TENDINȚE DE CONSUM

Amprenta ecologică măsoară presiunea pe care omenirea o exercită asupra biosferei, în funcție de suprafața productivă a planetei (teren și luciu de apă) necesară pentru furnizarea resurselor naturale pe care le consumă și pentru neutralizarea deșeurilor pe care le generează locuitorii acesteia. Amprenta ecologică a unei țări include suprafața de terenuri cultivate, pășuni, păduri și ariile piscicole necesare pentru producția de fibre, materie lemnoasă și alimente destinate consumului și suprafețele ocupate pentru neutralizarea deșeurilor generate. Amprenta variază în funcție de consum și eficiența producției. Amprenta ecologică măsoară cât de mult avem și câtă natură folosim (cererea și oferta naturii).

Biocapacitatea reprezintă capacitatea ecosistemelor de a produce resursele necesare oamenilor și de a absorbi deșeurile generate de aceștia utilizând actualele scheme de management și tehnologii de extracție. Biocapacitatea acoperă cinci componente: terenurile agricole pentru furnizarea alimentelor pe bază de plante și a produselor din fibre; pășunile și terenurile agricole pentru produse animale; suprafețele construite pentru adăposturi și alte infrastructuri urbane; pescării (marine și interioare) pentru produsele piscicole; păduri care aprovizionează două nevoi concurente: lemn și alte produse forestiere, și sechestrarea carbonului (CO₂, în principal din urma arderii combustibililor fosili) pentru reglarea climei.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

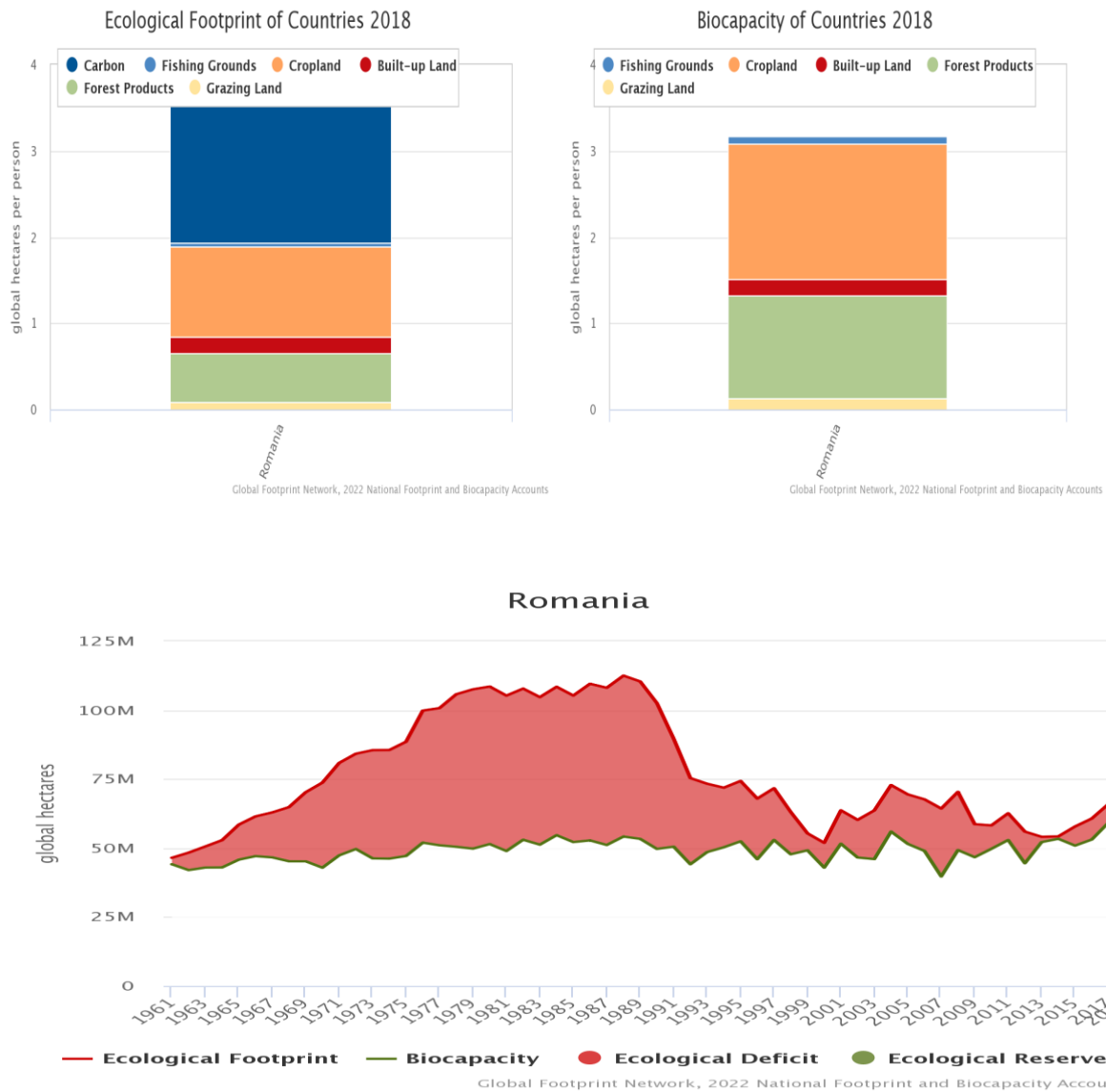

Figura X.1.1. Amprenta ecologică și biocapacitatea la nivel Romania
(Sursa: <http://data.footprintnetwork.org/countryTrends>)

România ocupă următoarele clasamente în lume pentru anul 2017:

- locul 39 din 187 la capitolul biocapacitate – adică posibilitatea ecosistemelor din țară de a produce materiale biologice utile și de a absorbi reziduurile (în special CO₂) produse de cei peste 19 de milioane de locuitori ai săi.
- locul 46 din 187 la amprenta ecologică. Amprenta ecologică reprezintă măsura presiunii pe care omul o pune pe mediu. În fiecare an, ea este calculată în funcție de suprafața productivă de pământ și apă necesare pentru a produce resursele consumate de un individ și pentru a absorbi carbonul generat de tot acest proces.
- locul 45 din 187 la biocapacitatea pe cap de locuitor (2,9 hectare globale per capita) cea mai mare parte provenită din terenuri agricole.
- locul 81 din 187 la amprenta ecologică pe cap de locuitor (3,1 hectare globale per capita), cea mai mare parte provenită din emisiile de carbon.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

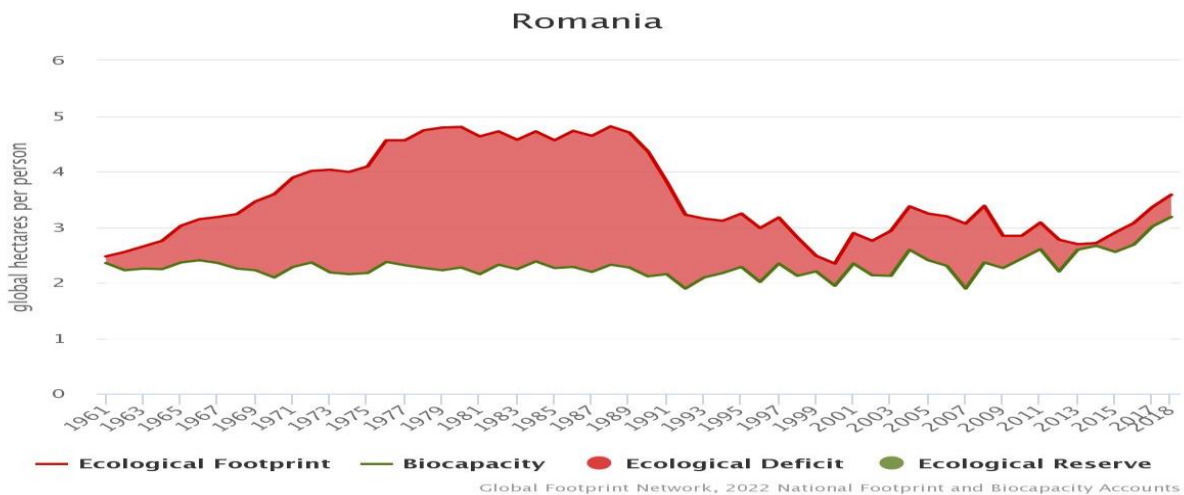

Figura X.1.2. Amprenta ecologică și biocapacitatea pe locuitor
(Sursa: <http://data.footprintnetwork.org/countryTrends>)

Atât amprenta ecologică cât și biocapacitatea sunt măsurate în hectare globale (gha), care indică media anuală a productivității tuturor zonelor productive din punct de vedere biologic de pe planetă. Diferența dintre amprenta ecologică și biocapacitate arată dacă o țară este debitor sau creditor ecologic.

Figura X.1.2. urmărește amprenta ecologică și biocapacitatea pe persoană în România din 1961. Ambele sunt măsurate în hectare globale (un hectar global este definit ca un hectar cu productivitate medie mondială pentru toate terenurile biologic productive și apă într-un anumit an). Se observă scăderea amprentei ecologice în anii 2000 față de anii 1969 – 1997, în prezent, biocapacitatea menținându-se relativ constantă. Diferența dintre amprenta ecologică și biocapacitate a variat în timp: până în 1970, biocapacitatea a fost mai mare decât amprenta ecologică; între 1970 și 1994, raportul s-a inversat. Evaluările realizate după 1994, până în prezent, arată că biocapacitatea a fost mai mare decât amprenta ecologică, cu excepția a doi ani. Dacă până în anul 2012, România era un debitor ecologic (amprenta ecologică de 2,75 și biocapacitatea de 2,28), în anul 2013, 2014 a devenit creditor ecologic cu amprenta ecologică de 2,63 și biocapacitatea de 2,69 respectiv 2,80 și 2,88. În anul 2015, 2016 România era debitor ecologic cu amprenta ecologică de 2,99 și biocapacitatea de 3,09 respectiv 2,72 și 2,87. În anul 2018 România era debitor ecologic amprenta ecologică este de 3,58 și biocapacitatea 3,18.

În sens general, consumul populației presupune utilizarea bunurilor și/sau serviciilor în scopul satisfacerii necesităților personale ale oamenilor. Pe măsură ce veniturile cresc, crește și consumul și cerea de mai multă hrană și căldură, de locuințe mai mari, mai călduroase și mai confortabile, de aparate electrocasnice, mobilă și detergent, de îmbrăcăminte, transporturi și energie. Consumatorii au posibilitatea de a reduce impactul asupra mediului prin reducerea consumului propriu.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

X.1.1. Alimente și băuturi

✓ Consumul mediu anual pe locuitor, la principalele produse alimentare și băuturi

Consumul (disponibilul de consum) mediu anual de produse alimentare și de băuturi, pe locuitor, reprezintă cantitatea dintr-un produs sau grupa de produse agroalimentare (primare sau prelucrate) consumată de un locuitor, în perioada de referință, indiferent de sursa de aprovizionare (comerț cu ridicata, comerț cu amănuntul, restaurante, cantine, producția proprie, etc.) precum și de locul unde se consumă (gospodării individuale, restaurante, cantine, cofetării, gospodării instituționale, etc.). Date statistice privind consumul de alimente și băuturi se găsesc doar la nivel național.

Tabelul X.1.1.1 Consumul mediu anual pe locuitor, la nivel național, la principalele produse alimentare și băuturi

Principalele produse alimentare și băuturi	UM	Ani										Anul 2020/2019 %
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Cereale și produse din cereale în echivalent boabe	kg	205,4	208,5	218,1	207,1	211,2	208,4	208,2	205,4	204,2	204,2	100,1
Cereale și produse din cereale în echivalent făină	kg	155,1	157	164,6	156,5	159,8	157,6	157,3	155,2	154,3	154,6	100,2
Cartofi	kg	97,5	104,7	103,0	100,8	98,3	95,5	96,6	95,5	92,3	93,4	101,3
Legume și produse din legume în echivalent legume proaspete, leguminoase boabe și pepeni	kg	153,7	151,4	152,0	158	182,6	178,4	187,8	202,2	196,6	194,4	98,9
Fruite și produse din fructe în echivalent fructe proaspete	kg	70,5	71,1	73,7	80,2	87,8	96	96,1	173,5	111,3	107,6	96,7
Zahăr și produse din zahăr în echivalent zahăr rafinat	kg	22,4	22,0	21,1	21,1	25,6	25,5	25,7	25,4	25,6	25,5	99,6
Grăsimi vegetale	kg	16,3	16,6	15,0	17,2	18,2	18,2	18,6	18,1	18,0	18,3	101,7

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

Lapte și produse din lapte în echivalent lapte 3,5% grăsime (exclusiv unt)	litri	227,7	234,1	237,4	244,2	243,4	246,3	244,1	250,8	252,2	252,6	100,2
Ouă	buc	249	245	247	246	262	267	255	236	241	236	97,9
Pește și produse din pește în echivalent pește proaspăt	kg	3,7	4,2	4,3	4,9	5,5	5,9	6,3	6,7	6,4	6,3	98,4
Carne și produse din carne și organe comestibile în echivalent carne proaspătă	kg	52,8	55,3	54,4	57,8	66,4	68,6	71,5	76,7	77,7	77,4	99,6
Vin și produse din vin	litri	21,3	21,1	21,7	22,6	18,6	18	21,8	23,8	23,4	21,1	90,2
Bere	litri	79,5	90,2	86,8	82,2	88,3	88,9	89,5	90,1	89,1	87,8	98,5
Băuturi alcoolice distilate (alcool 100%)	litri alcool pur (100%)	1,2	1,1	1,2	1,2	1,3	1,5	1,5	1,9	1,9	1,8	94,7
Băuturi nealcoolice	litri	140,3	150,8	154,4	153,5	179,3	188,6	213,2	209,8	213,6	207,6	97,2
Consumul total de alcool (alcool 100%)	litri alcool	8,1	8,1	8,1	8	7,9	8,1	8,6	9,2	9,1	8,7	95,6

(Sursa: INS - Disponibilitățile de consum ale populației în 2020)

În anul 2020, comparativ cu anul 2019, consumul mediu anual, pe locuitor, a înregistrat atât scăderi cât și creșteri la grupele de produse:

- au fost înregistrate creșteri la consumul de cereale, cartofi, grăsimi vegetale, lapte și produse din lapte;
- au fost înregistrate scăderi la consumul legume, fructe și produse de fructe proaspete, zahăr și produse din zahăr, ouă, pește, carne, vin, bere, băuturi alcoolice și băuturi nealcoolice.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

X.1.2. Locuințe

Locuința(apartamentul) este construcția formată din una sau mai multe camere de locuit situate la același nivel al clădirii sau la niveluri diferite, prevăzută în general cu dependențe (bucătărie, baie, etc.) sau alte spații de deservire, independentă din punct de vedere funcțional, având intrare separată din casa scării, curte sau stradă și care a fost construită, transformată sau amenajată în scopul de a fi folosită, în principiu, de o singură gospodărie.

Numărul de locuințe din județul Maramureș s-a aflat în creștere constantă, orașele cunoscând o permanentă expansiune.

În mediul urban, creșterea numărului de locuințe se poate explica pe baza următorilor prin nevoia de spațiu locativ, creșterea necesităților de confort și facilitățile provenite din creditele bancare.

În mediul rural, creșterea numărul de locuințe se poate explica și datorită extinderii infrastructurii de utilități (apă curentă, canalizare, gaz, energie electrică, salubritate).

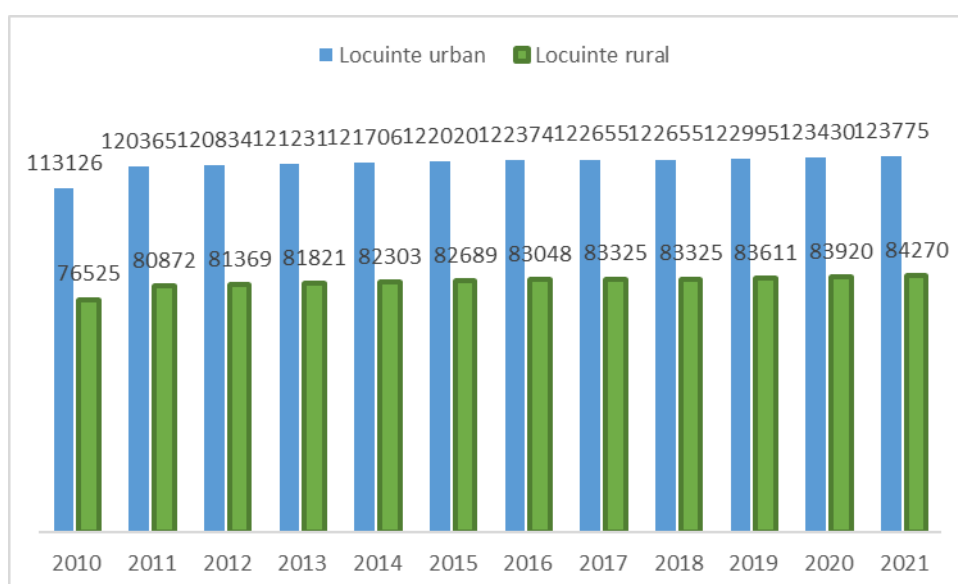

Figura X.1.2.1. Numărul de locuințe mediul urban, rural
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

✓ Numărul mediu de persoane pe locuință

Condițiile de locuit reprezintă un indice important în bunăstarea populației țării, acestea oferind satisfacerea necesităților de ordin biologic, psihologic, social și familial.

Numărul mediu de persoane pe o gospodărie reprezintă populația totală, din perioada de referință, raportată la numărul total de gospodării, înregistrate pe teritoriul județului.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

La nivelul județului Maramureș s-au folosit date privind populația stabilă din mediul urban și rural, precum și date privind numărul total de locuințe și numărul de locuințe din mediul urban.

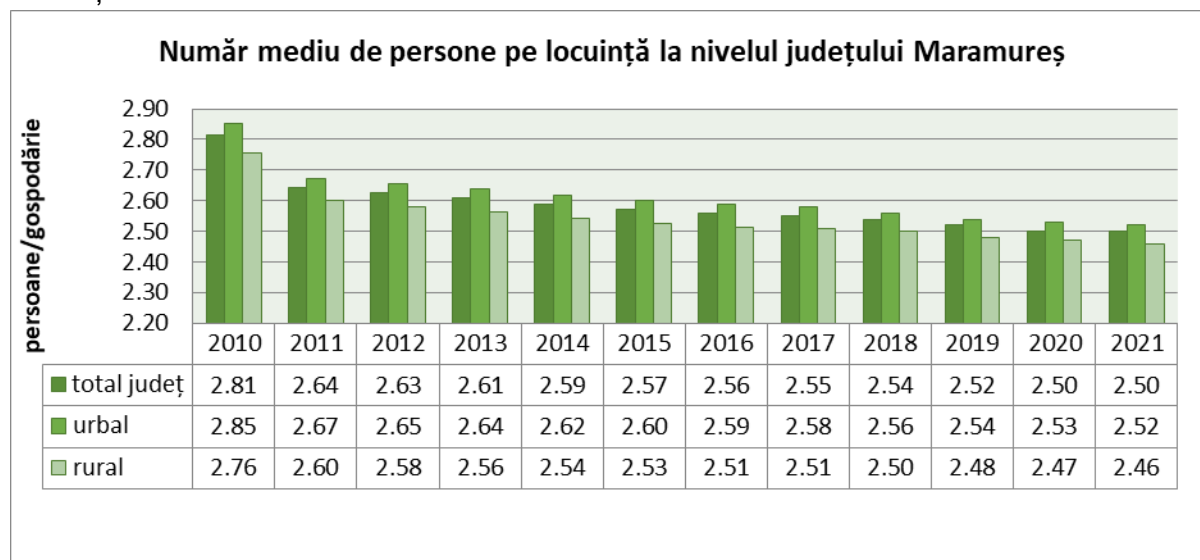

Figura X.1.2.1. Numărul mediu de persoane pe locuință
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

Din figura de mai sus, se observă că există o tendință continuă de scădere a numărului mediu de persoane pe locuință la nivelul județului Maramureș, trendul fiind același atât în mediul urban cât și în mediul rural.

✓ *Suprafața locuibilă pe persoană*

Din figura figura X.1.2.2. se constată că, în perioada 2010 - 2020, la nivel de județ, atât la nivel urban cât și rural, suprafața locuibilă pe persoană are o tendință ascendentă.

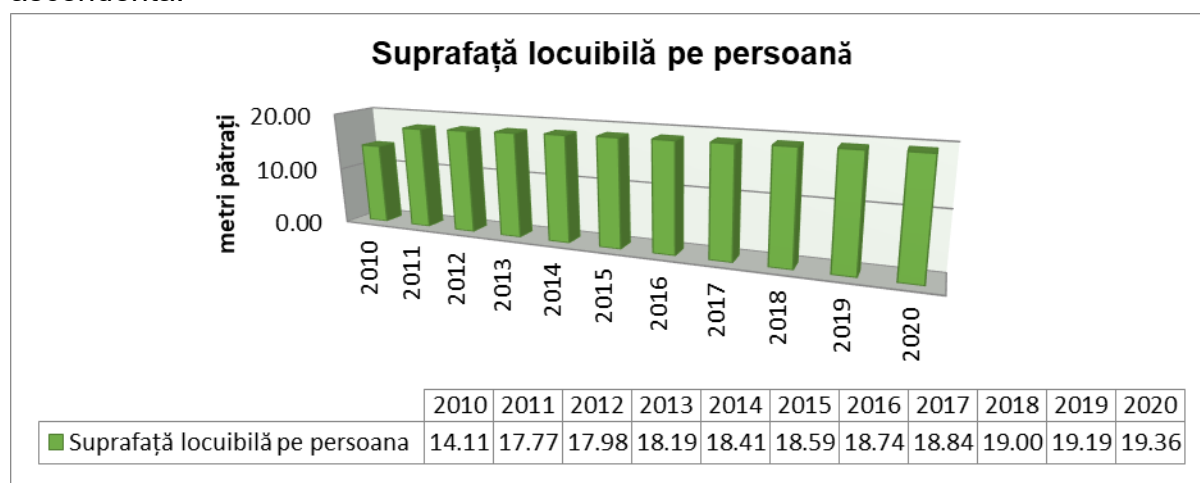

Figura X.1.2.2. Suprafață locuibilă pe persoană
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

✓ Consumul de energie electrică în gospodării

Reprezintă consumul de energie electrică al populației și se obține prin însumarea tuturor cantităților de energie electrică furnizată populației de către agenții economici în anul de referință. Consumul de energie electrică a populației la nivel național (exprimată în mii MWh și mii tone echivalent petrol) pentru perioada 2010 - 2019 este prezentat în figura X.1.2.3.

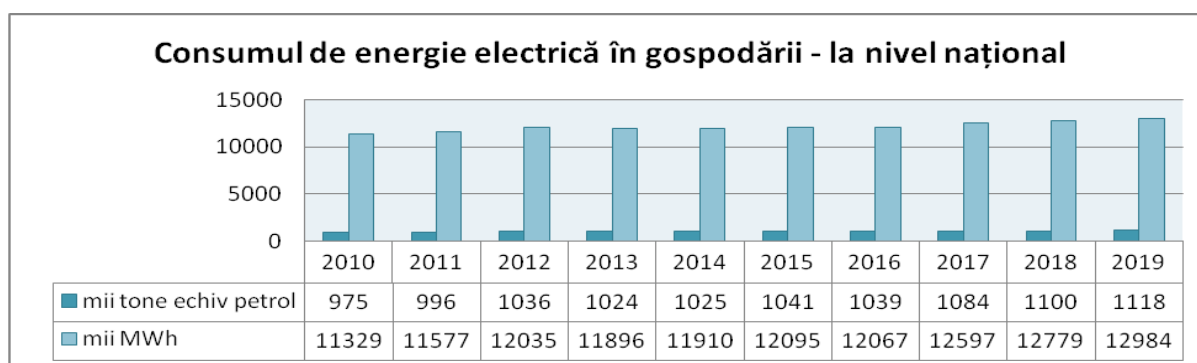

Figura X.1.2.3. Consumul de energie electrică în gospodării
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

✓ Cheltuieli de consum medii pe persoană

Cheltuielile de consum medii pe persoană reprezintă ansamblul cheltuielilor efectuate de populație pentru necesitățile de consum curent și intrate în consum (produse alimentare, mărfuri nealimentare, servicii) și contravaloarea consumului uman de produse agroalimentare din resursele proprii ale gospodăriei.

În tabelul de mai jos este prezentat nivelul și structura cheltuielilor totale în anul 2020, 2021:

	Cheltuieli		% din total:					Contravaloarea consumului de produse agroalimentare din resurse proprii
	medii lunare pe persoană - lei - 2020/2021	Cheltuieli bănești	din care, cheltuieli bănești pentru:					
			cheltuieli de consum	din care, pentru:			impozite, contribuții, cotizații, taxe	
				alimente și băuturi consumate	cumpărarea mărfurilor nealimentare	plata serviciilor		
Total	1701,77	92,7	54,8	17,3	23,3	14,2	33,6	7,3
	1924,87	93,7	56,3	17,5	24,0	14,8	33,2	6,3
Urban	2009,71	96,5	55,2	17,1	22,6	15,5	37,6	3,5
	2300,15	97,0	56,6	17,5	23,0	16,1	36,7	3,0
Rural	1342,26	86,1	54,0	17,5	24,5	12,0	26,6	13,9
	1487,30	87,8	55,7	17,5	25,7	12,5	26,9	12,2

(Sursa: Institutul Național de Statistică – Veniturile și cheltuielile gospodăriilor populației în anul 2021, Cercetarea statistică a bugetelor de familie (ABF))

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

Se constată că, mediul de rezidență determină unele particularități în ceea ce privește mărimea și structura cheltuielilor totale de consum. Ansamblul cheltuielilor efectuate de populație pentru necesitățile de consum curent, intrate în consum (produse alimentare, mărfuri nealimentare, servicii) și contravaloarea consumului uman de produse agroalimentare din resursele proprii ale gospodăriei, evidențiază o creștere a acestora, atât în mediul urban, cât și în mediul rural. Consumul este mai mic în mediul rural față de cel urban, deoarece el se realizează și din producția proprie.

În anul 2021, cheltuielile totale ale populației au fost, în medie, de 5683 lei lunar pe gospodărie (2243 lei pe persoană), în creștere față de anul 2020 cu 8,9% respectiv 10,5.

Principalele destinații ale cheltuielilor efectuate de gospodării sunt consumul de bunuri alimentare, nealimentare, servicii și transferurile către administrația publică și privată și către bugetele asigurărilor sociale, sub forma impozitelor, contribuțiilor, cotizațiilor, precum și acoperirea unor nevoi legate de producția gospodăriei (hrana animalelor și păsărilor, plata muncii pentru producția gospodăriei, servicii veterinare etc.).

Cheltuielile pentru investiții, destinate pentru cumpărarea sau construcția de locuințe, cumpărarea de terenuri și echipament necesar producției gospodăriei, cumpărarea de acțiuni etc. dețin o pondere foarte mică în cheltuielile totale ale gospodăriilor populației (doar 0,4% în anul 2021, respectiv 0,5% în anul 2020).

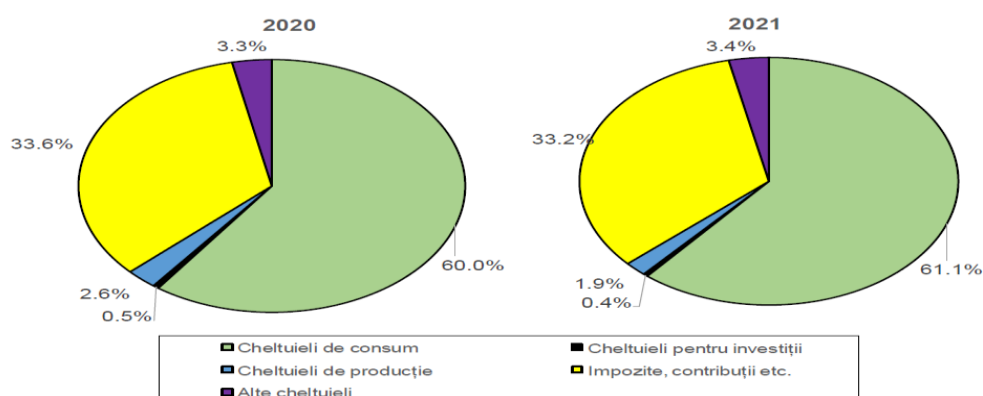

Figura X.1.2.6. Structura cheltuielilor totale ale gospodăriilor, în anul 2020, 2021
(Sursa: Institutul Național de Statistică – Veniturile și cheltuielile gospodăriilor populației în anul 2021, Cercetarea statistică a bugetelor de familie (ABF))

Conform clasificării standard pe destinații a cheltuielilor de consum, produsele agroalimentare și băuturile nealcoolice au deținut, în anul 2021, în medie 33,4% față de 34,6% în anul 2020 din consumul gospodăriilor. Componenta consumului legată de locuință (apă, energie electrică și termică, gaze naturale, combustibili, mobilier, dotarea și întreținerea locuinței) a reprezentat în anul 2020, 22,4% din cheltuielile totale de consum la fel ca în anul 2019. În cadrul cheltuielilor cu locuința cea mai mare pondere a deținut-o cheltuielile necesare funcționării și încălzirii locuinței (16,0%). La polul opus s-au situat cheltuielile efectuate de gospodării pentru

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

mobilier, dotarea și întreținerea locuinței (6,3%), recreere și cultură (2,1%), hoteluri, cafenele și restaurante (1,1%) și cele pentru educație (0,3%).

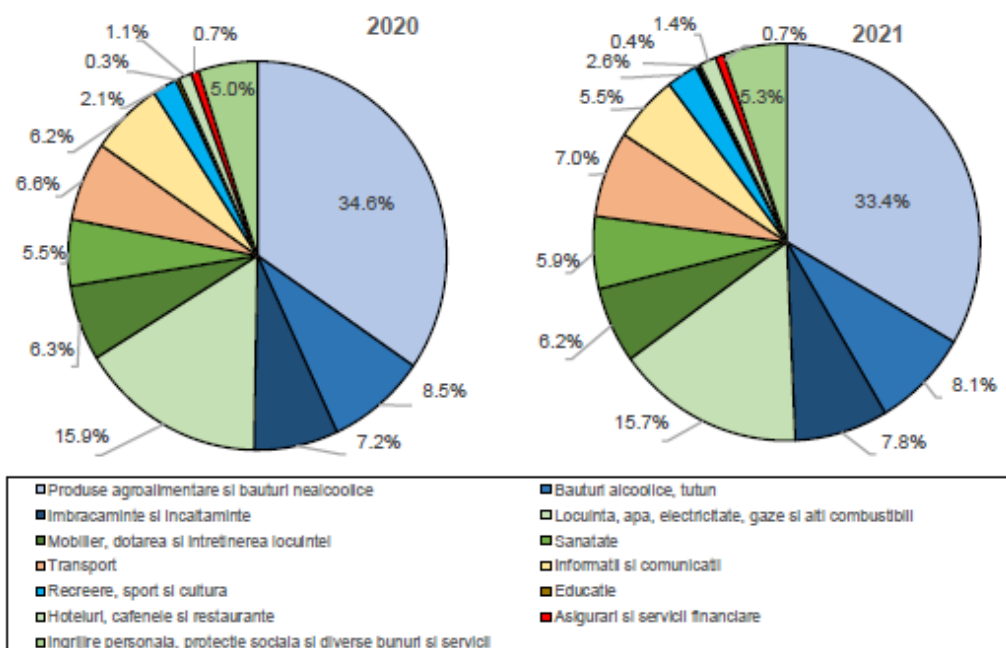

Figura X.1.2.7. Structura cheltuielilor totale de consum, pe destinații, în anul 2020, 2021

(Sursa: Institutul Național de Statistică – Veniturile și cheltuielile gospodăriilor populației în anul 2021, Cercetarea statistică a bugetelor de familie (ABF))

X.1.3. Mobilitate

Infrastructura de transport eficientă, conectată la rețeaua europeană de transport contribuie la creșterea competitivității economice, facilitează integrarea în economia europeană și permite dezvoltarea de noi activități pe piața internă.

X.1.3.1. Transportul de pasageri

Cod indicator România: RO 35

Cod indicator AEM: CSI 35

DENUMIRE: CEREREA DE TRANSPORT DE PASAGERI

DEFINIȚIE: Cererea de transport de pasageri este definită ca suma pasageri - kilometru interni parcurși în fiecare an. Transportul de pasageri intern include transportul cu autoturisme, autobuze și autocare și trenuri.

Secțiunea transportul intern de pasageri cuprinde date care se referă doar la transportul de pe teritoriul național, indiferent de naționalitatea vehiculului de transport, pentru transportul cu autoturisme, cu autobuze și autocare, respectiv cu trenuri pe o perioadă de cel puțin 5 ani. Variabila este calculată din indicatorul

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

pasageri - kilometru (pkm), definit ca transportul unui pasager pe distanța de un kilometru.

Volumul transportului de pasageri (parcursul pasagerilor), la nivel național în intervalul 2012 – 2021, milioane pasageri – km

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Transport feroviar	4571	4411	4976	5149	4988	5664	5577	5906	3720	4271
Transport rutier	16901	17082	18339	17471	18744	18178	19937	20553	13573	14661
Transport căi navigabile interioare	17	17	11	10	8	8	6	6	7	7
TOTAL	21489	21510	23326	22630	23740	23850	25520	26465	17300	18939

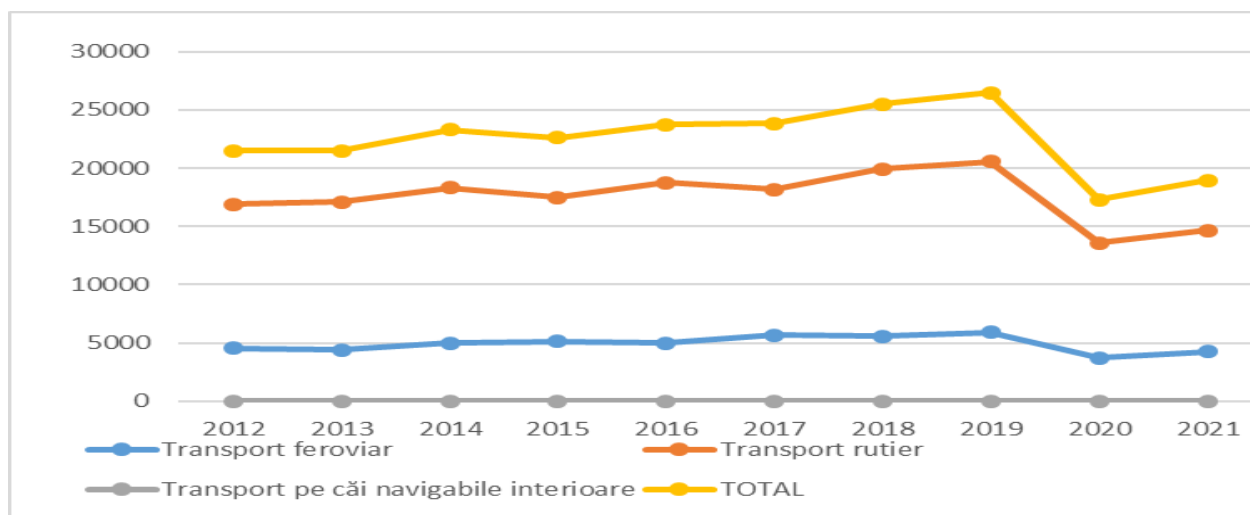

Figura X.1.3.1.1. Volumul transportului de pasageri (parcursul pasagerilor), la nivel național, în intervalul 2012 – 2021

(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

În cazul transportului feroviar s-a observat o tendință fluctuantă, astfel, în anul 2015 s-a înregistrat o creștere cu 738 milioane pasageri față de anul 2013. În anul 2016 a avut loc o ușoară descreștere urmată de o ușoară creștere în anul 2017, descreștere în anul 2018 creștere în anul 2019 și descreștere în anul 2020. În schimb, transportul rutier a urmat o creștere progresivă până în anul în anul 2014, în anul 2015 înregistrându-se o descreștere cu 868 milioane pasageri - km naționali. În anul 2019 numărul de pasageri a crescut cu 4896 milioane pasageri - km naționali, față de anul 2012 pe când în anul 2020 au scăzut. De asemenea, în cazul transportului pe căi navigabile s-a observat o creștere în perioada 2012 - 2013, iar în anul 2018, 2019 s-a înregistrat o descreștere semnificativă față de anul 2012, respectiv 11 milioane pasageri - km naționali.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

Transportul național de pasageri, în intervalul 2012 – 2021, mii pasageri

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Transport feroviar	57562	57433	64760	66482	64456	69057	66500	69708	50559	54937
Transport rutier	262291	274393	282018	275548	302951	325532	361338	355556	273454	275551
Transport căi navigabile interne	119	140	167	169	153	153	120	111	134	146
Transport aerian	10728	10706	11592	13273	16398	20222	21816	23193	7186	11177
TOTAL	330700	342672	358537	355472	383958	414964	449774	448568	331333	

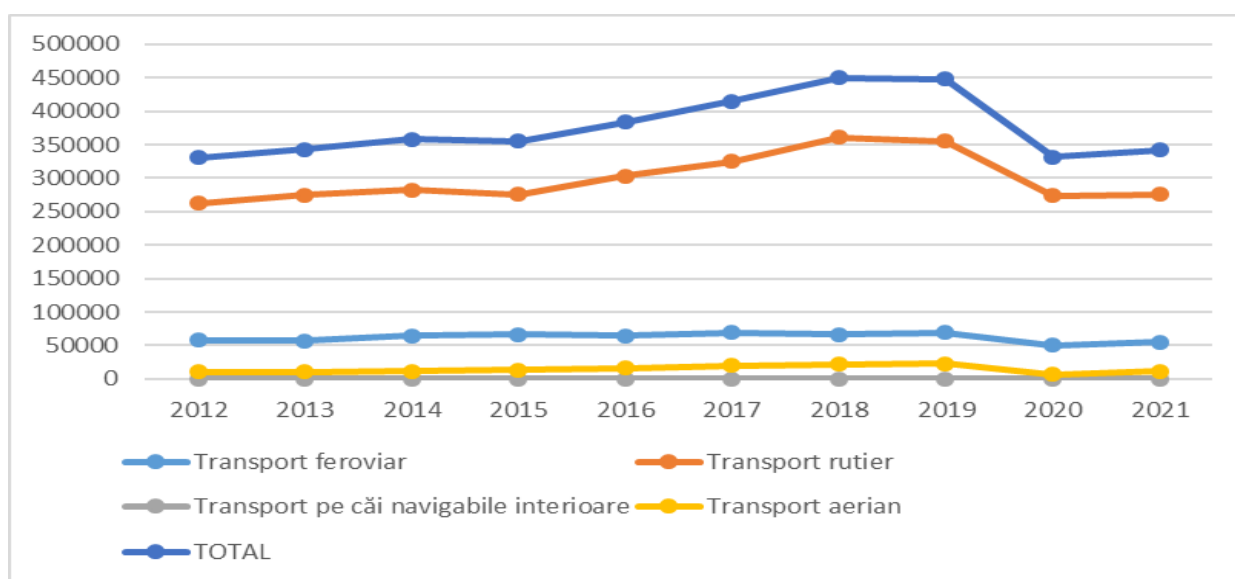

Figura X.1.3.1.2. Transport de pasageri la nivel național, în intervalul 2012 - 2021
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

✓ Ponderea fiecărui mod în transportul de pasageri

Acest indicator a înregistrat variații relativ diferite pentru cele trei moduri de transport, astfel: în transportul pe căi navigabile a urmat o creștere progresivă până în anul 2014, urmând ca în anii 2015 - 2017 să înregistreze o descreștere. Între anii 2012 – 2013 în cazul transportului rutier s-a înregistrat o creștere, iar în anii 2014-2015 s-a înregistrat o scădere față de anii anteriori. În anul 2016 a avut loc o creștere cu 3,01 procente față de anul 2015. În cazul transportului feroviar au loc fluctuații de scădere și de creștere, o creștere mai mare are având loc în anul 2015.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

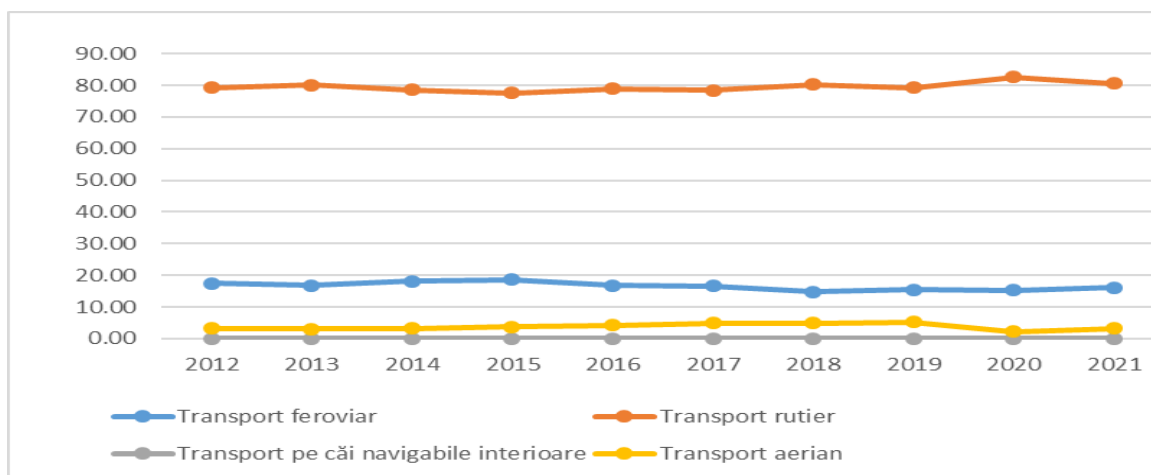

Figura X.1.3.1.3. Ponderea fiecărui mod de transport de pasageri la nivel național
(Sursa: http://www.insse.ro/cms/files/Web_IDD_BD_ro/index.htm)

Din graficul anterior se observă că la nivel național transportul de pasageri se realizează pe infrastructura rutieră, ponderea cea mai mare având-o autoturismele. De asemenea se observă o creștere a transportului rutier în defavoarea transportului feroviar.

✓ Utilizarea transportului în comun

Volumul transportului public local de pasageri se referă la transportul cu autobuzul și microbuzul, respectiv cu metroul, tramvaiele și troleibuzele. Transportul public local de pasageri cuprinde transportul în interiorul zonei administrativ teritoriale a unei localități, fără a depăși limitele acesteia.

Variabila calculată este pasageri-km (pkm), definită ca transportul unui pasager pe distanța de un kilometru. Analizând evoluția utilizării transportului în comun, se observă o tendință crescătoare în cazul tramvaielor în anii 2013-2014 comparativ cu anul 2015 când a atins valoarea cea mai mică din ultimii 5 ani de 2384 674,6.

În cazul autobuzelor, microbuzelor, troleibuzelor și metroului se observă o tendință fluctuantă. În anul 2014 are loc creșterea cea mai mare de 9.52%, față de anul 2012. Volumul transportului public local de pasageri pe moduri de transport (transportul cu autobuze și microbuze, cu metroul, tramvaiele și troleibuzele), la nivel național, pentru intervalul 2012 – 2019 se prezintă în tabelul de mai jos:

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tramvaie	2776	2937	2875	2385	2480	2590	2474	2410
Autobuze și microbuze	6003	6056	6575	642	5979	5960	5919	5266
Troleibuze	991	1014	1076	971	909	889	870	880
Metrou	2491	2453	2503	2526	2588	2534	2528	2520
Total	12261	12460	1302	12304	11956	11973	11791	11076

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

Utilizarea transportului în comun exprimată ca volum al transportului public local de pasageri pe moduri de transport (transportul cu autobuze și microbuze, cu metroul, tramvaiele și troleibuzele), la nivel național, pentru perioada 2010 - 2019 este prezentată în figura de mai jos.

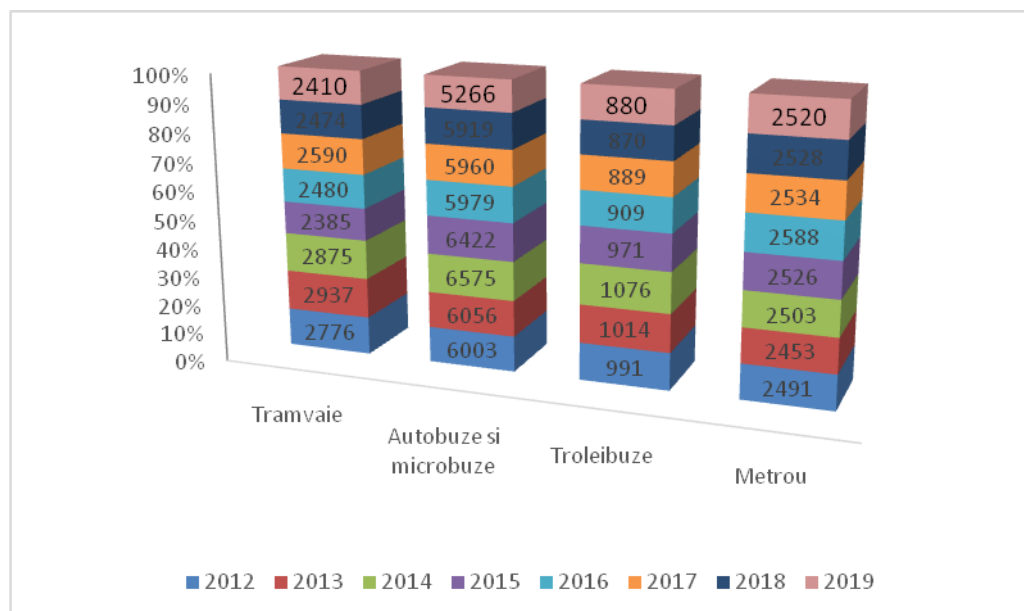

Figura X.1.3.1.3. Utilizarea transportului în comun
(Sursa: http://www.insse.ro/cms/files/Web_IDD_BD_ro/index.htm)

Din graficul anterior se observă că utilizarea autobuzelor și microbuzelor are ponderea cea mai mare în transportul în comun.

X.1.3.2. Transportul de mărfuri

Cod indicator România: RO 36

Cod indicator AEM: CSI 36

DENUMIRE: CEREREA DE TRANSPORT DE MĂRFURI

DEFINIȚIE: Cererea de transport de marfă este definită ca suma de tone-kilometri interni parcurși în fiecare an. Potrivit celor mai recente metadate, transportul naval intern include transportul rutier, feroviar și pe căi navigabile interioare: căile navigabile și de transport feroviar interioare se bazează pe mișcările de pe teritoriul național ("principiul teritorialității"), indiferent de naționalitatea vehiculului sau a navei. Transportul rutier se bazează pe toate deplasările vehiculelor înregistrate în țara de raportare.

Transportul rutier de mărfuri cuprinde transportul pe vehicule înregistrate în țara raportoare, iar transportul feroviar și transportul pe căi navigabile interioare includ transportul pe teritoriul național, indiferent de naționalitatea vehiculului de transport, înregistrat pe o perioadă de cel puțin 5 ani. Variabila este calculată din indicatorul tone-km (tkm), definit ca transportul unei tone de mărfuri pe distanța de un kilometru.

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

Din analiza evoluției cererii de transport de marfă (figura nr. X.1.3.2.1.) se observă că în anul 2012, parcursul total al mărfurilor transportate în transport național a fost de 26 654 049 mii tone-km, înregistrându-se o scădere până în anul 2015, când a atins o valoare maximă de 24 955 572 mii tone-km. În anul 2016 a avut loc o creștere cu 1 637 808 mii tone-km față de anul anterior.

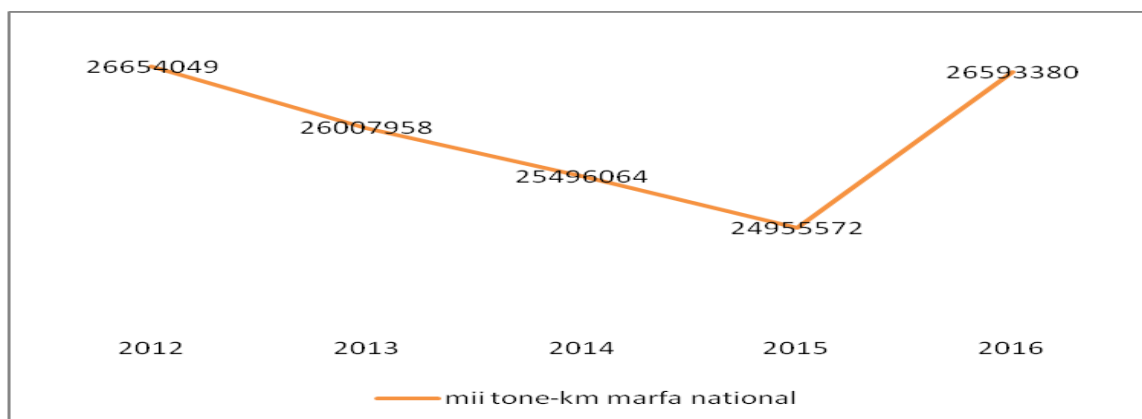

Figura X.1.3.2.1. Evoluția cererii de transport de marfă
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

✓ Ponderea fiecărui mod de transport în transportul mărfurilor

Ponderea fiecărui mod (rutier, feroviar, căi navigabile interioare) în transportul de mărfuri la nivel național, pentru perioada 2010 - 2018 este prezentată în figura de mai jos.

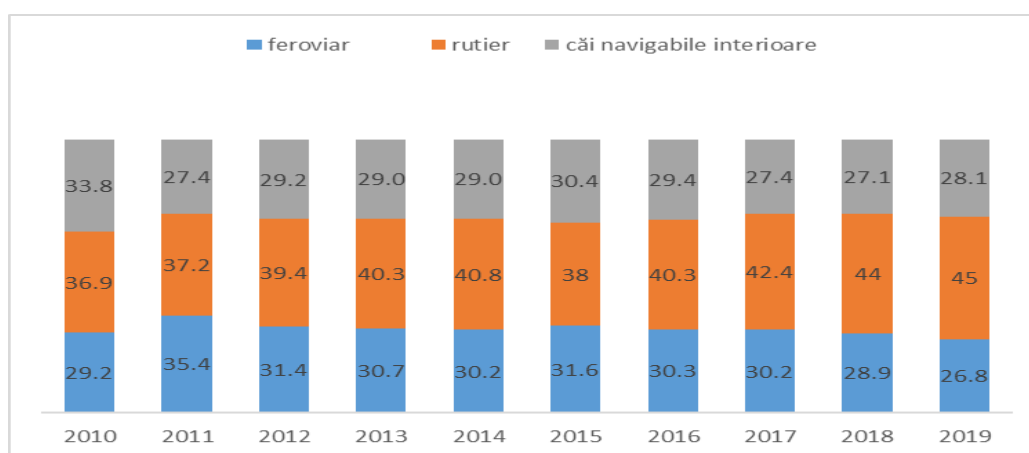

Figura X.1.3.2.2. Ponderea fiecărui mod de transport în transportul de mărfuri
(Sursa: http://www.insse.ro/cms/files/Web_IDD_BD_ro/index.htm)

Din graficul anterior se observă că, la nivel național ponderea transportului de mărfuri pe cale rutieră este cea mai mare în raport cu alte moduri de transport și există o tendință de creștere a ponderii transportului rutier în perioada 2010 – 2015, reprezentând mai mult de jumătate din mișcare de marfă începând cu anul 2012.

X.2. FACTORII CARE INFLUENȚEAZĂ CONSUMUL

Printre cei mai importanți factori care influențează consumul privat, se numără: factorii economici, demografici, factorii sociali și cei psihologici, veniturile și prețurile, comerțul, globalizarea, tehnologiile, furnizarea de bunuri și servicii, cât și modul în care sunt comercializate informațiile cu privire la produse și servicii, politici, locuințe și infrastructură.

Pentru limitarea, pe cât posibil a efectelor negative ale presiunilor și a impactului asupra mediului, a consumului este necesară înțelegerea factorilor care influențează consumul.

Factorii economici au un rol important, deoarece la nivel macroeconomic, ei caracterizează capacitatea de cumpărare de care dispune societatea la un moment dat, contribuind la formarea comportamentului consumatorului iar la nivel microeconomic, venitul consumatorului prin formă, mărime, dinamică, distribuție în timp și destinație constituie premisa materială a comportamentului consumatorului dar și principala restricție care se impune acestuia.

Conform Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică „cel mai important factor economic care influențează modelele de consum este nivelul venitului disponibil pe gospodărie”.

Unul din indicatorii macroeconomici care exprimă nivelul de dezvoltare, respectiv puterea economică a unui județ este produsul intern brut. La nivelul județului Maramureș în anul 2015(ultimul an calculat la nivel de județ și publicat de Institutul Național de Statistică) acesta se ridică la suma de de 12092,2 milioane lei în prețuri curente, județul ocupând locul trei în regiunea de Nord-Vest după județele Cluj și Bihor și locul 19 (20 anul precedent) la nivel național.

PIB-ul pe locuitor este de 25746,9 lei, în județul Maramureș, 31633,1 lei în regiunea de Nord-Vest și 35957,1 lei/locuitor la nivel național. În funcție de PIB-ul pe locuitor, Maramureșul ocupă locul 23 (25 anul precedent) pe țară și penultimul loc în regiune, rezultă că PIB-ul pe locuitor, în județul Maramureș, se situează sub media la nivel național cât și sub media din regiunea Nord-Vest, respectiv la 71,0% (68,84 % anul precedent) și 81,0% (78,01% anul precedent). Valoarea mai redusă a indicatorului la nivelul județului Maramureș se datorează realizării de produse cu grad mic de complexitate, unde valoarea nou creată este redusă și a existenței unor sectoare cu aport mic la realizarea valorii adăugate brute, cum ar fi: industria de prelucrare a lemnului, comerț, servicii etc.

În ultimii ani, economia județului a cunoscut puternice modificări structurale, concretizate în dispariția aproape în totalitate a industriei extractive, restrângerea numărului de persoane ocupate în agricultură, restructurarea puternică a sectorului industriei prelucrătoare, concomitent cu o dezvoltare continuă a sectorului de servicii. Astfel, la nivelul anului 2014, 58,8% din valoarea adăugată brută (VAB) generată la nivel județean a fost asigurată de sectorul terțiar (al serviciilor), 29,7% de cel secundar (industrial), 6% de construcții și doar 5,59% de agricultură. În

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

consecință și consumul pentru producție a rămas aproximativ constatat, fără a conduce la o accentuare a presiunii asupra mediului.

Consumul mai este influențat și de către **factorii demografici**: numărul populației și distribuția geografică, sporul natural, structura acesteia pe grupe de vârstă, ocupație, nivel educațional, număr de familii și gospodării, mărimea unei familii și a gospodăriei, spațiul de locuit disponibil pe persoană, mobilitatea populației, tipul de habitat (urban, rural).

Populația județului Maramureș se află într-o continuă descreștere având în vedere analiza din ultimii 10 ani. Acest aspect este cauzat de scăderea sporului natural ca urmare a reducerii ratei natalității, a deplasărilor cu domiciliul, dar și reducerea locurilor de muncă prin disponibilizări masive din industria minieră, industria metalurgică, a construcției de mașini, industria de prelucrare a lemnului, textilă și altele.

Analizând populația în funcție de mediul de rezidență se constată că în mediul urban a fost înregistrată o scădere a populației de aproximativ 2,25% raportată la anul 2005, în timp ce în mediul rural s-a înregistrat o scădere de doar 1,42% comparativ cu 2005. Ponderea populației mediului urban pentru anul 2014 a fost de 60,34%, în timp ce ponderea corespunzătoare mediului rural a fost de 39,66%.

În anul 1990, în județul Maramureș erau 703490 locuitori, din care aproximativ 26,7% persoane de peste 50 de ani, în anul 2000, erau 716301 locuitori, din care în jur de 27,3% aveau peste 50 de ani, iar în anul 2010 aceste cifre erau de 736921 locuitori, din care 30% seniori. La nivelul anului 2015 în județul Maramureș erau 742053 locuitori din care 30,45% peste 50 de ani.

Din perspectiva structurii pe vârste a populației, se remarcă faptul că județul Maramureș este afectat de un proces treptat de îmbătrânire demografică, media de vârstă a populației fiind, în anul 2015, de 40 de ani, cu circa un an sub media națională și regională. Forma piramidei vârstelor indică o îngustare continuă a acesteia, corespunzând scăderii dramatice a natalității după anul 1989 până la valori minime istorice, dar și o pondere ridicată a populației adulte, în vârstă de muncă (mai ales între 25 și 64 de ani), care corespunde generațiilor născute în perioada comunistă, când exista o politică de încurajare a natalității. Acest excedent de resurse de muncă în raport cu oportunitățile limitate de ocupare la nivel local a condus, de altfel, și la amplificarea fenomenului migrației interne și externe după 1990. Din perspectiva structurii pe vârste a populației, județul Maramureș se încadrează în categoria celor mai întinerite județe din România, ponderea persoanelor de peste 65 de ani în totalul populației fiind de 15,3%, față de o medie regională de 15,9%, respectiv națională de 17%. Diferența se constată mai ales la grupele de vârstă de peste 70 de ani, semnificativ mai reduse ca pondere la nivelul județului Maramureș.

Analiza structurii populației pe vârste și medii de rezidență reflectă faptul că procesul de îmbătrânire al populației este mult mai accentuat în mediul rural (17,3% dintre locuitori au peste 65 de ani, iar rata de dependență după vârstă este de 107%), în comparație cu mediul urban (13,9%, respectiv 87%). Cele mai mari

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

diferențe se remarcă la grupele de vârstă 40 - 64 de ani, care sunt semnificativ mai bine reprezentate în mediul urban, corespunzând migrației intense a forței de muncă dinspre mediul rural în perioada comunistă. Pe de altă parte, în mediul rural o pondere mai ridicată au grupele de vârstă de peste 70 de ani.

În pofida situației din prezent, actuala formă a piramidei vârstelor va conduce în următorii 10 - 15 ani la o accentuare a îmbătrânirii demografice, mai ales la nivelul orașelor, pe fondul înaintării în vârstă a persoanelor de peste 40 de ani. Pe de altă parte, spre deosebire de alte județe din România (mai ales din partea de sud, dar și din regiune – de ex. Sălaj), comunele din județul Maramureș au încă un potențial semnificativ de regenerare a populației, dată fiind ponderea ridicată a tinerilor din contingentul fertil (cu precădere între 25 și 40 de ani). Această tendință de îmbătrânire a populației va duce la apariția unor noi segmente de piață sau la apariția de noi produse dedicate persoanelor peste 50 de ani, pe lângă cele clasice dedicate acestora.

Potrivit unui studiu realizat de către Prof. Univ. Dr. Vasile Ghețău, directorul Centrului pentru Cercetări Demografice al Academiei Române, populația regiunii Nord-Vest, și implicit a județului Maramureș, va scădea cu 5,4% până în anul 2030, respectiv cu 16,3% până în anul 2050, sub media națională de 8,2%, respectiv 20,6%. În acest context, județul Maramureș va număra circa 452.000 de locuitori în 2030 și 400.000 în anul 2050, față de peste 550.000 la începutul anilor 90. De asemenea, vârsta medie a populației va crește de la 39 de ani, în 2011, la 45 de ani, în 2050, cu implicații majore asupra sistemului de asigurări medicale și sociale, dar și a pieței muncii.

Întotdeauna prețurile vor avea efect direct asupra consumului, alături de scăderea numărului populației, îmbătrânirea populației din țările dezvoltate, reducerea materiilor prime, accesul la internet și dezvoltarea tehnologiei.

Factorii care pot duce la creșterea consumului sunt creșterea clasei medii, creșterea nivelului de educație sau creșterea accesului la creditele de consum. Dezvoltarea clasei medii va duce la apariția celorlalți factori, iar creșterea va începe cu piața alimentară și va continua cu restul piețelor.

Dar creșterea nivelului de dezvoltare va determina scăderea populației, a forței de muncă și a forței de consum și astfel se reduce potențialul de creștere a producției economice. De asemenea creșterea speranței de viață duce la apariția unui dezechilibru în distribuția pe vârste a populației și se va pune o presiune financiară mai mare pe generația care muncește și care trebuie să susțină populația pensionată. Una din soluțiile găsite la nivel național a fost creșterea vârstei de pensionare, astfel că oamenii vor continua să muncească dacă sistemele de pensionare vor fi insuficiente și vor fi încurajați să economisească și să-și facă propriile pensii. Dar tendința de îmbătrânire a populației va duce și la apariția unor noi segmente de piață sau la lansarea de produse dedicate seniorilor, pe lângă cele clasice dedicate acestora (ex: produsele de înfrumusețare și de menținere).

În același timp, se vor manifesta schimbările apărute la nivelul celulei de bază (a familiei). Familiile cu un singur copil vor fi dispuse să aloce o sumă mult mai mare

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

pentru educație, servicii - ceea ce duce la creșterea standardelor și a atenției acordate copilului unic. Aceste schimbări se vor regăsi într-o formă sau alta în toate domeniile, mergând poate chiar până la limitarea cererii pentru apartamente la doar trei camere. Este posibil ca generațiile viitoare să aibă un comportament de consum diferit, dar și unul de socializare diferit, doar prin prisma faptului că sunt copii unici.

În perioada următoare populația va consuma și va trăi mai durabil, independent de voința acesteia, datorită costurilor resurselor, conștientizării și educației, interesului propriu (economisirea pe termen lung: eficiența energetică, durabilitatea, revânzarea unor produse), stimulentele pozitive și negative (scăderea facturii la energie, plata unor amenzi pentru nerecyclarea produselor, etc.), obiceiurilor și lipsei altor opțiuni. Industriile de consum pot schimba modelul de consum și pot inova pentru a satisface cererea viitoare. Dar va fi necesară o schimbare fundamentală în modul de funcționare al firmelor care trebuie să folosească dezvoltarea durabilă pentru dezvoltarea inovativă de noi produse și servicii, precum și modul de a le transmite informații consumatorilor.

Practicile durabile de consum se pot îmbunătăți prin: susținerea consumatorilor în alegerea unui comportament durabil de consum, existența unei infrastructuri care să facă opțiunea comodă (ex: infrastructură pentru colectarea selectivă a deșeurilor, existența unor recipiente de depozitare în apropiere), reducerea ambalajului (dimensiune și costuri), folosirea de noi surse de materiale în industrie, etc.

De asemenea, crește interesul consumatorilor pentru un stil de viață sănătos, însă puterea scăzută de cumpărare rămâne o barieră în dezvoltarea pieței bio. Piața locală a produselor bio/eco/organice este încă destul de departe de nivelul piețelor dezvoltate, care nici ele nu au performanțe răsunătoare. Însă și în România putem vorbi de o dinamică pozitivă a acestei pieți.

Tehnologia (nanotehnologia, biotehnologia) și inovația vor schimba modul nostru de viață în mod semnificativ, prin apariția alimentelor semipreparate, aparatelor de uz casnic multiple și tehnologiilor de comunicare și informare moderne cu consecințe în consumul de alimente, mobilitate, activități de recreere și cele de agrement.

Un alt factor care determină consumul îl reprezintă tipurile de consumatori. Comportamentul individului este diferit, întrucât sensibilitatea informațiilor depinde de propriile scopuri, de așteptările și motivațiile subiectului. Aprecierea apartenenței unui individ la o clasă socială se bazează pe luarea în considerare simultan a mai multor caracteristici ale consumatorului: venitul, ocupația, nivelul de educație, în interacțiunea lor.

X.3. PRESIUNILE ASUPRA MEDIULUI CAUZATE DE CONSUM

Presiunile directe și indirecte asupra mediului cauzate de consumul domestic atribuite alimentației, utilizării locuințelor, infrastructurii și mobilității sunt prezentate în continuare.

X.3.1. Emisii de gaze cu efect de seră din sectorul rezidențial

Cod indicator România: RO 10

Cod indicator AEM: CSI 10

DENUMIRE: TENDINȚA EMISIILOR DE GAZE CU EFECT DE SERĂ

DEFINIȚIE: Indicatorul reprezintă tendințele (totale și pe sectoare) emisiilor de gaze cu efect de seră în raport cu obligațiile statelor membre de a respecta obiectivele protocolului de la Kyoto.

Efectul natural de seră are rolul de a regla temperatura medie a Pământului menținând condițiile optime de viață. Energia solară ajunge pe pământ sub forma radiațiilor cu lungime de undă scurte. Unele sunt reflectate de atmosferă și de suprafața terestră. Cea mai mare parte trece prin atmosferă și încălzește suprafața pământului care, la rândul său, emite radiație infraroșie, cu lungime de undă mare (căldura).

Modificarea bilanțului radiativ, adică schimbarea echilibrului dintre radiația care intră și cea care iese din conturul alcătuit de Pământ și atmosfera sa, duce la creșterea temperaturii globale (modificare pozitivă) sau la scăderea sa (modificare negativă).

Gazele cu efect de seră captează căldura în troposferă determinând încălzirea globală care afectează sistemele de climatizare ale pământului. Gazele cu efect de seră formează un înveliș al pământului care acționează ca niște pereți de sticlă ai unei sere menținând o temperatură ridicată.

Schimbările climatice reprezintă una dintre cele mai mari amenințări asupra mediului, societății și economiei.

Un gaz cu efect de seră este compusul gazos prezent în atmosferă care este capabil să absoarbă radiațiile infraroșii reținând căldura în atmosferă. Gazele cu efect de seră sunt: dioxidul de carbon (CO_2), metanul (CH_4), protoxidul de azot (N_2O), hexaflorura de sulf (SF_6), hidrofluorocarburi (HFC) și perfluorocarburi (PFC).

Eliminarea acestor gaze prin procese naturale se realizează mult mai încet decât producerea lor, astfel ele rămân mult mai mult timp în atmosferă determinând accentuarea efectului de seră.

Pentru a minimiza efectul schimbărilor climatice, emisiile globale de gaze cu efect de seră trebuie să fie reduse în mod semnificativ, iar politicile necesare pentru a face acest lucru trebuie să fie puse în aplicare rapid și integral. Cele mai importante planuri și programe derulate în vederea reducerii cantității de gaze cu efect de seră în atmosferă și a efectelor acestora sunt cele privind eficiența energetică și utilizarea energiei regenerabile.

În cadrul acestei secțiuni se prezintă cantitatea de gaze cu efect de seră (GES) emisă din sectorul rezidențial (încălzire și prepararea hranei), exprimată în tone CO_2 echivalent. A fost luată în considerare emisia gazului cu efect de seră dioxid de carbon (CO_2).

Datele de consum pentru gazul natural sunt cele declarate pentru întocmirea inventarului local al emisiilor de poluanți în atmosferă (pentru perioada 2013 - 2017),

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

Întocmit conform prevederilor Ordinului Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 3299/2012 pentru aprobarea metodologiei de realizare și raportare a inventarelor privind emisiile de poluanți în atmosferă. Datele de consum sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul X.3.1.1. Consumul de gaze naturale în sector rezidențial

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
consum gaze naturale (mc)	58761201	60587047.5	64343201.6	59522241.70	59389454.53	96010443.02

Din datele prezentate în tabelul X.3.1.1. se observă tendințe de creștere a consumului de gaze naturale la nivelul județului Maramureș.

Pentru estimarea emisiilor s-au folosit caracteristicile combustibililor prevăzute în Ordinul nr.226/2003 al Ministrului Industriei și Resurselor pentru aprobarea Listei cuprinzând tipurile de gaze și presiunile de alimentare utilizate la aparatele consumatoare de combustibili gazoși (gaz natural).

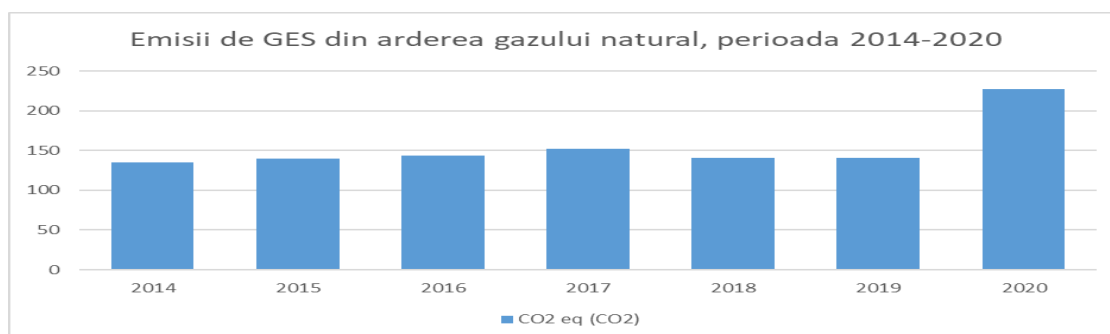

Figura X.3.1.1. Emisii de GES din arderea gazului natural pentru sectorul rezidențial în județul Maramureș, perioada 2014 - 2020

Emisiile au fost calculate în conformitate cu metodologia prezentată în Ghidul IPCC din 2006 (2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories), vol. II Energie, secțiunea Combustie staționară), bazată pe factori de emisie.

X.3.2. Consumul de energie pe locuitor

Cod indicator România: RO 27

Cod indicator AEM: CSI 27

DENUMIRE: CONSUMUL FINAL DE ENERGIE PE TIP DE SECTOR DE ACTIVITATE

DEFINIȚIE: Cantitățile de energie furnizate consumatorului final în cele mai diverse scopuri energetice

Indicatorul evaluează gradul de dependență energetică la nivel de sector și urmărește progresul realizat în reducerea consumului de energie în diferite sectoare

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

de activitate. Indirect, indicatorul arată progresul (sau lipsa progresului) în reducerea efectelor asupra mediului asociate producției de energie datorită economiilor de energie în sectoarele de utilizare finală (transporturi, industrie, servicii, gospodării). De asemenea, acest indicator este util în monitorizarea progreselor înregistrate în punerea în aplicare a politicilor privind eficiența energetică și conservarea energiei.

Consumul final de energie acoperă cantitățile de energie furnizate consumatorului final în cele mai diverse scopuri energetice. Este calculat ca fiind suma consumului final de energie din toate sectoarele de activitate. Acestea sunt structurate astfel încât să cuprindă industria, transporturile, gospodăriile, serviciile și agricultura. Nu sunt cuprinse cantitățile utilizate în scop neenergetic și cele utilizate pentru producerea altor combustibili. De asemenea, nu se includ consumurile în sectorul energetic și pierderile de transport și distribuție.

Indicatorul poate fi prezentat în termeni relativi sau absoluți. Contribuția relativă a unui anumit sector este măsurată prin ponderea dintre consumul final de energie al aceluia sector și consumul final total de energie calculat pentru un an calendaristic. Este un indicator util care evidențiază nevoile sectoriale, în ceea ce privește cererea finală de energie. Nu sunt disponibile la nivel de județ date pentru calculul consumului de energie pe locuitor, pentru a putea cuantifica presiunile asupra mediului cauzate de consumul de energie. Aceste date statistice se găsesc doar la nivel național.

În România, consumul final de energie, ce reprezintă cantitatea de energie furnizată consumatorului final în cele mai diverse scopuri energetice, pe locuitor (figura nr. X.3.2.1.) a înregistrat o creștere în anul 2011, urmată de o scădere ușoară în anul 2012 și mai accentuată în anul 2013. Tendința de scădere s-a menținut și în anul 2014, cu 4% urmată de o creștere în anul 2017.

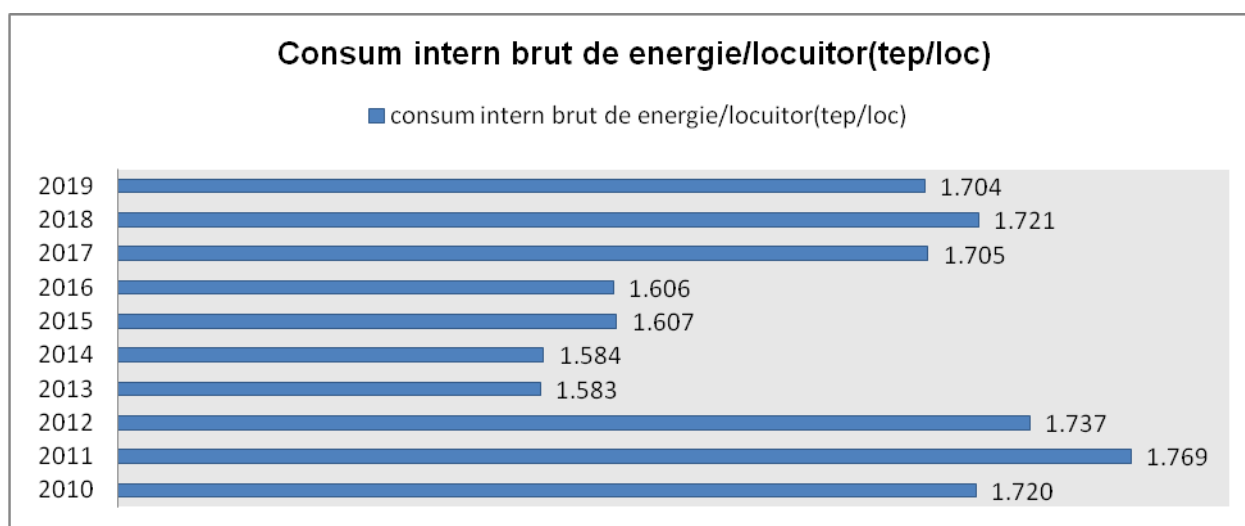

Figura X.3.2.1. Consumul intern de energie pe locuitor
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

X.3.3. Utilizarea materialelor

Consumul intern de materiale DMC (*DMC – Domestic Material Consumption* exprimat în mil. tone), la nivel național, cuprinde cantitatea totală de materiale utilizate direct în economie (extracția internă utilizată plus importurile, minus exporturile). Nu sunt disponibile la nivel de județ date pentru calculul consumului intern de material (DMC) utilizate direct în economie, pentru a putea cuantifica presiunile asupra mediului cauzate de acest consum. Aceste date statistice se găsesc doar la nivel național.

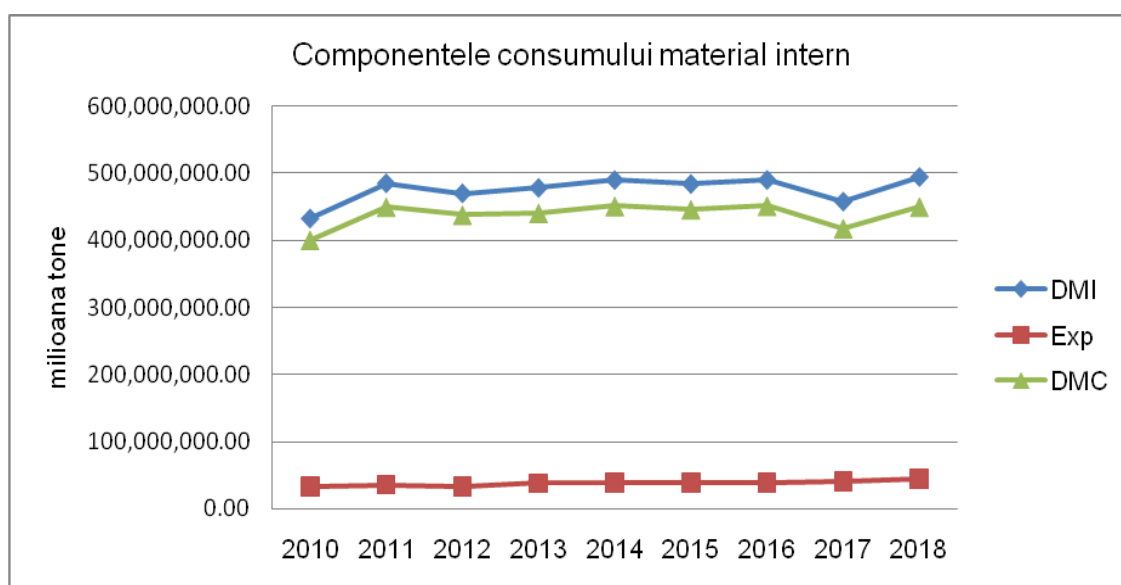

Figura X.3.3.1. Componentele consumului material intern
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

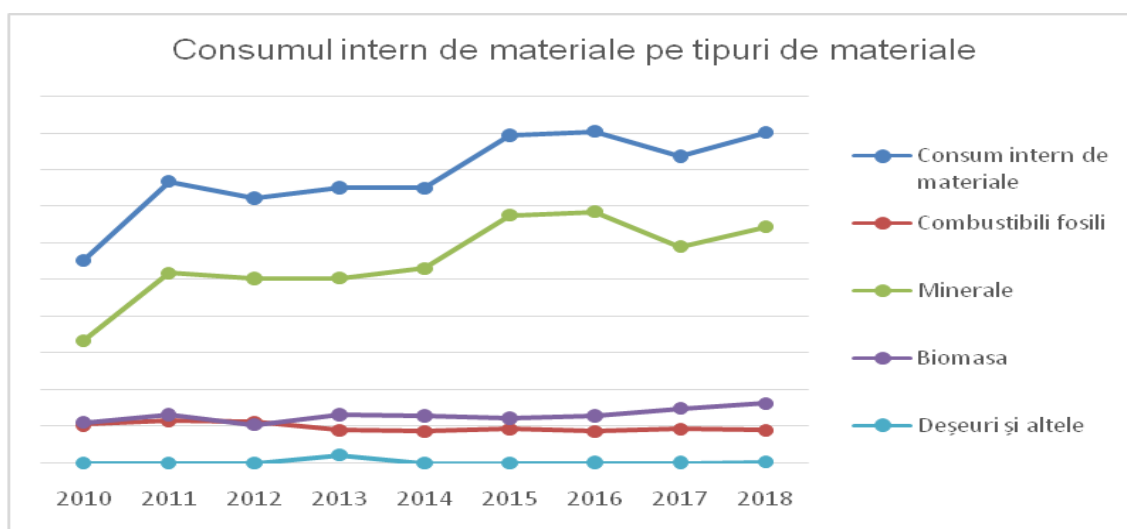

Figura X.3.3.2. Consumul intern de materiale pe tipuri de materiale
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

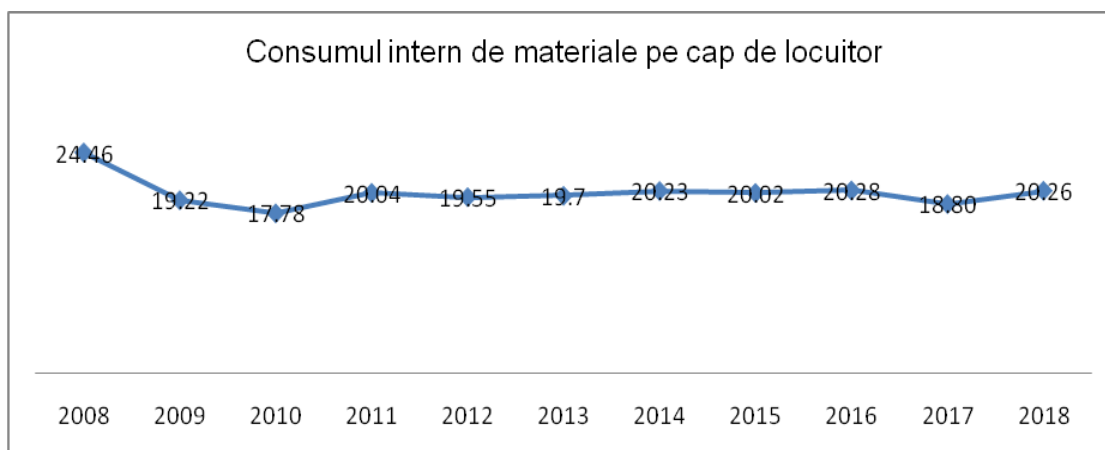

Figura X.3.3.3. Consumul intern de materiale pe tipuri de materiale
(Sursa: INS, prelucrare date Baza de date TEMPO)

X.4. ECONOMIA VERDE

4.1. INSTITUȚII PUBLICE ȘI SOCIETĂȚI COMERCIALE ÎNREGISTRATE ÎN EMAS

Cod indicator România: RO 70

Cod indicator AEM: SCP 33

DENUMIRE: NUMĂRUL DE ORGANIZAȚII CU SISTEME DE MANAGEMENT DE MEDIU ÎNREGISTRATE ÎN CONFORMITATE CU EMAS ȘI ISO 14001

DEFINIȚIE: Indicatorul prezintă numărul total de organizații și numărul total de amplasamente înregistrate în cadrul sistemului comunitar de management de mediu și audit EMAS și numărul de organizații certificate în conformitate cu standardul internațional pentru Sisteme de Management de Mediu, ISO 14001.

La nivel european, organizațiile manifestă o preocupare sporită în atingerea performanțelor de mediu, controlând propriile activități, produse sau servicii. Aceste aspecte se înscriu în contextual legislației din ce în ce mai stricte, al dezvoltării politicilor economice și a altor măsuri destinate să încurajeze protecția mediului, a creșterii preocupării organizațiilor privind problemele legate de mediu, inclusiv dezvoltarea durabilă. Adoptarea și implementarea într-un mod sistematic a unui ansamblu de tehnici pentru managementul de mediu în conformitate cu standardele ISO 14001 pot contribui la obținerea unor rezultate optime în beneficiul organizațiilor.

La nivelul Uniunii Europene a fost creat Sistemul Comunitar de Management de Mediu și Audit (EMAS), un instrument voluntar disponibil pentru orice organizație care activează în orice sector economic din cadrul sau din afara Uniunii Europene, care dorește:

- ✚ să promoveze folosirea eficientă a resurselor;
- ✚ să încorporeze orientările de mediu în procedura de achiziție;
- ✚ să reducă emisiile de dioxid de carbon și de deșeur;
- ✚ să asigure respectarea cerințelor legale;
- ✚ să adopte măsuri preventive pentru combaterea poluării;

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

- ✚ să își îmbunătățească performanțele de mediu;
- ✚ să promoveze comunicarea și dialogul transparent, prin publicarea declarației de mediu.

Prin urmare, EMAS conduce la economii semnificative, care pot depăși costurile pentru implementarea schemei. În prezent pentru înregistrarea în EMAS, nu se percepe taxă de înregistrare, singurele costuri pe care organizația trebuie să le suporte sunt acelea legate de activitatea verificatorului de mediu.

Cu toate acestea la nivel național interesul organizațiilor de participare la aceasta schemă este încă redus, organizațiile preferând mai degrabă să-și implementeze și să certifice un sistem de management de mediu, conform standardului ISO 14001.

Prin declarațiile de mediu pe care organizațiile trebuie să le întocmească pentru înregistrarea în EMAS, acestea își asumă realizarea unor indicatori de performanță, astfel încât la actualizarea anuală a acestora, indicatorii să poată fi evaluați pentru a stabili dacă organizația a realizat performanță de mediu.

În România la finalul anului 2016 în Registrul Național EMAS au fost înregistrate 15 organizații, însă 3 dintre acestea au fost radiate, fie datorită solicitărilor venite din partea organizațiilor fie datorită faptului că nu au fost respectate cerințele Regulamentului EMAS III. Din județul Maramureș nu este înregistrată în Registrul Național EMAS nicio organizație.

4.2. NUMĂRUL DE PRODUSE ȘI SERVICII ETICHETATE CU ETICHETA ECOLOGICĂ EUROPEANĂ

Cod indicator România: RO 71

Cod indicator AEM: SCP

DENUMIRE: NUMĂRUL DE PRODUSE ȘI SERVICII ETICHETATE CU ETICHETA ECOLOGICĂ EUROPEANĂ

DEFINIȚIE: Indicatorul prezintă numărul de produse și servicii pentru care s-a acordat eticheta ecologică europeană, an de an. Indicatorul nu oferă informații cu privire la ponderea produselor ecologice din gama totală de bunuri de consum existentă la dispoziția consumatorilor.

La sfârșitul anului 2015, Comisia Europeană a prezentat Pachetul de măsuri privind economia circulară, care reprezintă răspunsul Europei privind direcția de urmat. Pachetul vizează diversele etape ale ciclului de viață extins al unui produs, de la producție și consum până la gestionarea deșeurilor. Acțiunile propuse sunt concepute să aducă beneficii atât mediului, cât și economiei. Conștientizarea pericolelor reale ale schimbărilor climatice cauzate de activitățile umane, precum și percepția publică tot mai accentuată asupra avantajelor folosirii unor produse și servicii curate din punct de vedere ecologic, cu efecte benefice asupra sănătății și bunăstării oamenilor au devenit factori cu rol determinant în evoluția dezvoltării.

În contextul în care anul 2017 este Anul internațional al turismului sustenabil, în perioada următoare, dezvoltarea ecoturismului în România, este un domeniu care

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

poate beneficia de avantajele obținerii de către unitățile turistice de cazare, a etichetei ecologice europene.

X.5. PROGNOZE, POLITICI ȘI MĂSURI PRIVIND CONSUMUL ȘI MEDIUL

Guvernul României a aprobat în anul 2008 Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă la orizontul anilor 2013 - 2020 - 2030.

Strategia stabilește obiective concrete pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la un nou model de dezvoltare propriu Uniunii Europene și larg împărtășit pe plan mondial - cel al dezvoltării durabile, orientat spre îmbunătățirea continuă a vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural.

Conform Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a României obiectivele strategice, pe termen scurt, mediu și lung sunt:

- ✚ *Orizont 2013:* Încorporarea organică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în ansamblul programelor și politicilor publice ale României ca stat membru al UE.
- ✚ *Orizont 2020:* Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile.
- ✚ *Orizont 2030:* Apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

În contextul politicilor privind consumul durabil, agricultura ecologică are o contribuție majoră la dezvoltarea durabilă, la creșterea activităților economice cu o importantă valoare adăugată și la sporirea interesului pentru spațiul rural.

Agricultură ecologică este un procedeu natural de a cultiva plante, de a îngrășa animale și de a produce alimente.

Procesul și procedurile de obținere a produselor ecologice sunt reglementate de reguli și principii de producție stricte care pleacă de la calitatea pe care trebuie să o aibă pământul și până la obținerea produsului ecologic.

Rolul acestui sistem de agricultură este:

- ✚ de a produce hrană potrivită organismului uman, luând în considerare echilibrele locale, regionale și încurajând folosirea resurselor existente;
- ✚ asigură bazele unei dezvoltări durabile a producției ecologice, asigură funcționarea eficientă a pieței interne, garantează concurența loială, asigură încrederea consumatorilor și protejează interesele acestora;
- ✚ creează mai multe locuri de muncă, aduce bunăstarea economiilor rurale și contribuie la menținerea și îmbunătățirea peisajelor rurale.

Practicile specifice agriculturii ecologice cuprind:

- ✚ Interzicerea folosirii pesticidelor sintetice chimice și a îngrășămintelor chimice, a antibioticelor pentru animale, a aditivilor alimentari și a altor substanțe complementare folosite pentru prelucrarea produselor agricole;
- ✚ Interzicerea folosirii organismelor modificate genetic;

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

- ✚ Valorificarea resurselor existente la fața locului, ca de pildă folosirea ca fertilizator a gunoiului provenit de la animale și a furajelor produse la fermă
- ✚ Alegerea unor specii de plante și rase de animale rezistente la boli și dăunători, adaptate condițiilor locale;
- ✚ Creșterea animalelor în libertate, adăposturi deschise și hrănirea acestora cu furaje ecologice;
- ✚ Folosirea unor practici de creștere a animalelor adaptate fiecărei rase și specii în parte;
- ✚ Rotația culturilor ca premisă a folosirii eficiente a resurselor fermei;
- ✚ Respectarea regulilor și a principiilor agriculturii ecologice, reglementate prin legislația națională și comunitară, respectiv controlul întregului lanț se face de organisme de inspecție și certificare, înființate în acest scop și care eliberează certificatul de produs ecologic.

Trecerea de la agricultura convențională la cea ecologică nu se face brusc, ci prin parcurgerea unei perioade tranzitii, numită „perioadă de conversie”, perioada pe care fermierii o au la dispoziție pentru a adapta managementul fermei la regulile de producție ecologică.

Înregistrarea producătorilor în agricultura ecologică, se face prin completarea Fișelor de înregistrare în agricultura ecologică, disponibile la Direcțiile de Agricultură și Dezvoltare Rurală județene, la responsabilii județeni pentru agricultura ecologică.

Fișele de înregistrare aprobate de MAPDR sunt returnate DADR-ului și producătorului, în baza cărora organismele de control execută inspecția fermei, iar producătorul poate solicita sigla „ae” pentru comercializarea produselor. În situația în care un producător administrează mai multe ferme, solicitantul va completa câte un set de fișe de înregistrare pentru fiecare fermă/unitate ecologică. În cazul în care operatorul încetează activitatea cu organismul de inspecție și certificare menționat în fișa de înregistrare, acesta va informa MAPDR, respectiv compartimentul de specialitate. În fiecare an, MAPDR pune la dispoziție celor interesați lista cu numele și adresele operatorilor supuși sistemului de inspecție și certificare.

În urma inspecțiilor efectuate de organismele de control, operatorii care au respectat regulile de producție vor primi certificatul de produs ecologic și vor putea eticheta produsele;

Pe eticheta aplicată produselor ecologice sunt obligatorii următoarele mențiuni: referirea la modul de producție ecologic, sigla, numele și codul organismului de inspecție și certificare care a efectuat inspecția și a eliberat certificatul de produs ecologic.

Sigla "ae" în scop de certificare-identificare se aplică, pe etichetele și ambalajele produselor agroalimentare ecologice. În scopul promovării conceptului de agricultură ecologică, persoanele fizice sau juridice înscriu sigla "ae" în scop informativ-publicitar pe suporturile de comunicare și informare, în legătură directă cu activitatea și/sau produsele agroalimentare ecologice.

În anul 2020 s-au înregistrat în agricultura ecologică 432 operatori din care 409 producători, 11 procesatori pe produse ecologice, 7 comercianți de produse

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

ecologice, 2 culegători de floră spontană, 2 importatori și 1 exportator. În Sistemul Național de Agricultură Ecologică pentru anul 2020 era înregistrată o suprafață totală de doar 5.027 hectare cu doar două grupuri de producători (unul în domeniul legume-fructe și unul în domeniul vegetal-zootehnic), în contextul în care suprafața agricolă a Maramureșului este de circa 300.000 hectare.

La ora actuală produsele tradiționale au o mare căutare pe piața românească, datorită faptului că la fabricarea acestor produse se folosesc doar materii prime locale, care nu au în compoziție lor aditivi alimentari, care prezintă o rețetă tradițională, un mod de producție și/sau de prelucrare și un procedeu tehnologic tradițional și care se distinge de alte produse similare aparținând aceleași categorii.

În județul Maramureș la finele anului 2021 erau atestate un număr de 56 produse tradiționale, în următoarea componență: 26 produse din carne (reprezintă 46,42% din numărul total de produse atestate), 6 produse lactate (10,72%), 11 produse de panificație și patiserie (19,64%), 6 produse legume fructe (10,72%), un produs sucuri și siropuri, 6 băuturi alcoolice (10,72 %).

Având în vedere Ordinului MADR nr.112/2020 privind atestarea produselor alimentare obținute conform rețetelor consacrate românești au fost atestate 4 produse consacrate pentru doi operatori economici din județul Maramureș.

(Sursa: Direcției pentru Agricultură Maramureș, <http://www.dadrmaramures.ro>).

4.1. Politici de mediu

Mediul, reprezintă o responsabilitate pe care trebuie să ne-o asumăm în comun. Pe fondul unei deteriorări ecologice avansate din ultimul deceniu, gradul de implicare și de responsabilitate a actorilor internaționali a crescut. Preocuparea pentru mediu a apărut pe agenda europeană la începutul anilor 1970.

Politica de mediu a Uniunii Europene (UE) a fost creată prin Tratatul Comunității Europene și are ca scop asigurarea sustenabilității măsurilor de protecție a mediului. Prin Tratatul de la Maastricht, protecția mediului a devenit o prioritate cheie a Uniunii Europene, unde a fost semnalată necesitatea integrării și implementării politicii de mediu în cadrul unor politici sectoriale precum agricultura, energia, industria, transportul.

Principalul pilon al politicii de mediu este conceptul de dezvoltare durabilă, care constituie o politică transversală ce înglobează toate celelalte politici comunitare, subliniind nevoia de a integra cerințele de protecție a mediului în definirea și implementarea tuturor politicilor europene.

În România, planificarea strategică de mediu este un proces permanent care stabilește direcția și obiectivele necesare corelării dezvoltării economice cu aspectele de protecție a mediului. Etapele elaborării și realizării unui plan strategic formează un ciclu continuu, prin intermediul sistemului de monitorizare, evaluare și actualizare pe baza mecanismului parteneriatului strategic.

Strategiile naționale și planurile locale de acțiune în domeniul protecției mediului au fost elaborate și sunt actualizate pentru a asigura o viziune coerentă

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

asupra politicii de mediu din România și asupra modului în care aceasta poate fi reflectată în practică.

Programele de acțiune pentru protecția mediului elaborate în țările Europei Centrale și de Est au avut, printre altele, următoarele obiective:

- ✚ îmbunătățirea condițiilor de mediu în cadrul comunității, prin implementarea strategiilor de acțiune eficiente din punct de vedere al costurilor;
- ✚ conștientizarea publicului privind responsabilitățile în domeniul protecției mediului și creșterea sprijinului acordat de public pentru strategiile și investițiile necesare acțiunilor de protecție a mediului;
- ✚ întărirea capacității instituționale locale și a ONG-urilor privind managementul programelor pentru protecția mediului și promovarea parteneriatului între cetățeni, autorități locale, ONG-uri, comunități științifice și mediul de afaceri;
- ✚ identificarea și evaluarea priorităților de mediu pe baza datelor științifice și a resurselor comunității;
- ✚ elaborarea unui plan de acțiune pentru mediu, care să identifice acțiunile specifice necesare soluționării problemelor și promovării viziunii comunității; - dezvoltarea abilităților autorităților implicate în identificarea surselor de finanțare naționale și internaționale;
- ✚ conformarea cu legislația națională de mediu.

Planul de Acțiune pentru Mediu oferă un punct de pornire în dezvoltarea unei comunități durabile și oferă garanția faptului că respectiva comunitate a abordat și examinat corespunzător principalele aspecte de mediu care afectează în mod nefavorabil sănătatea umană și a ecosistemului.

Planul Local de Acțiune pentru Protecția Mediului reprezintă strategia pe termen scurt, mediu și lung pentru soluționarea problemelor de mediu în cadrul județului prin abordarea principiilor dezvoltării durabile și în deplină concordanță cu planurile, strategiile și alte documente legislative specifice, existente la nivel local, regional și național.

Obiectivul major al Planului Local de Acțiune pentru Mediu al județului Maramureș este îmbunătățirea standardelor de viață ale populației și a standardelor de mediu, având în vedere respectarea acquis-ului comunitar de mediu și a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă care să contribuie la creșterea nivelului de viață al populației, îmbunătățirea calității mediului, conservarea și ameliorarea stării patrimoniului natural de care județul beneficiază.

Obiectivul strategic general al acțiunilor cuprinse în PLAM revizuit îl constituie realizarea obiectivului major prin asigurarea unui mediu curat, care să contribuie la creșterea nivelului de viață al populației, îmbunătățirea calității mediului, conservarea și ameliorarea stării patrimoniului natural de care județul beneficiază.

Categoriile de probleme de mediu identificate la nivelul județului Maramureș - în PLAM – județul Maramureș, versiunea 3 (2013), sunt următoarele:

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

Tabel X.4.1. Categoriile de probleme de mediu identificate în județul Maramureș

Nr. crt.	Categoriile de probleme de mediu	Total număr acțiuni
1.	Gestionarea (colectarea, stocarea, eliminarea) necorespunzătoare a deșeurilor	21
2.	Calitatea necorespunzătoare a aerului	23
3.	Afectarea ariilor naturale protejate de activități antropice și degradarea mediului natural și construit	25
4	Calitatea și cantitatea apei	
4.1	Poluarea apelor de suprafață	165
4.2	Cantitatea și calitatea necorespunzătoare a apei potabile	93
5.	Combaterea fenomenului de schimbări climatice	27
6.	Poluarea solului și a apelor subterane	15
7.	Pericole generate de catastrofe/fenomene naturale și riscuri de accidente majore din activități antropice	34
8.	Poluarea generată de activitățile din agricultură	8
9.	Urbanizarea mediului și calitatea vieții	12
10.	Educație ecologică	14
11.	Insuficienta implicare politică și administrativă a factorilor de decizie în soluționarea problemelor de mediu	2
	TOTAL	439

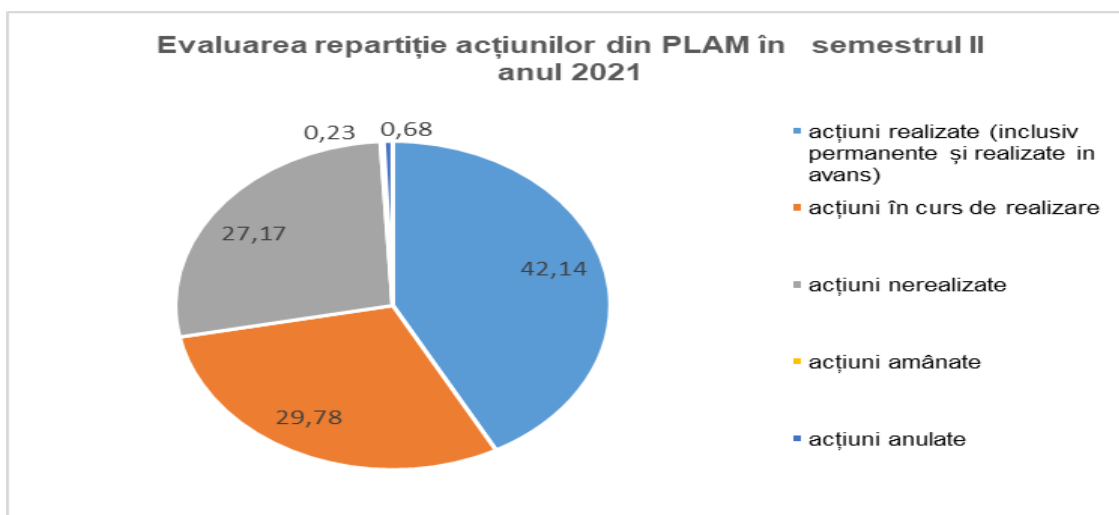

Figura X.4.1 Graficul repartitiei acțiunilor din PLAM la sfârșitul anului 2021
(Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Maramureș)

Graficul prezentat anterior arată că din totalul de 439 de acțiuni la sfârșitul anului 2021:

- 166 acțiuni sunt realizate, reprezentând 42,14% din care 145 acțiuni sunt realizate și 19 acțiuni sunt realizate în avans;

Raportul județean privind starea mediului pentru anul 2021

- 131 acțiuni sunt în curs de realizare, reprezentând 29,78%;
- 119 acțiuni sunt nerealizate, reprezentând 27,17%;
- 1 acțiune amânată, reprezentând 0,23%;
- 3 acțiuni anulate din lipsa fondurilor pentru realizarea lor, reprezentând 0,68%.

Planurile de acțiune pentru mediu sunt strâns corelate cu programele de dezvoltare durabilă, Agenda Locală 21, sistemele de management al mediului, strategiile și planurile de implementare ale acquis-ului comunitar etc.

Agenda 21 este un concept introdus pentru prima dată în anul 1992 la Conferința Mondială pentru Mediu și Dezvoltare de la Rio de Janeiro și reprezintă cadrul de implementare a conceptului de dezvoltare durabilă. În România, Agenda Locală 21 a preluat scopurile generale ale Agendei 21 și le-a transpus în planuri și acțiuni concrete pentru comunitatea locală. În cadrul acestui proces, autoritățile locale colaborează cu celelalte sectoare ale comunității, implicând populația într-un amplu proces de consultare publică, pentru a întocmi planuri de acțiune concrete, care stau la baza Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă. Agenda Locală 21 urmărește integrarea problemelor de protecție a mediului în procesul de luare a deciziei la nivel local în sectoarele social și economic, formându-se astfel un parteneriat strategic.

Agenda Locală 21 are o structură complexă, alcătuită din:

- ✚ Strategia Locală de Dezvoltare Durabilă ce cuprinde o analiză a situației actuale a localității respective din punct de vedere social – economic și de mediu;
- ✚ Planul Local de Acțiune ce reprezintă materializarea obiectivelor și a scenariilor prin stabilirea priorităților și a pașilor care trebuie urmați, evaluarea financiară a acțiunilor și stabilirea resurselor și a modalităților de accesare a unor finanțări externe;
- ✚ Portofoliul de Proiecte Prioritare ce cuprinde proiectele majore rezultate ca urmare a analizei și strategiei coerente privind dezvoltarea pe termen mediu și lung a orașului.

În județul Maramureș, Agenda Locală 21 a fost implementată doar în municipiul Baia Mare, documentul AL 21 fiind elaborat și finalizat în anul 2002. Agenda Locală 21 a devenit Strategia de Dezvoltare Durabilă a Municipiului Baia Mare, aprobată prin HCL nr. 207 din 27.05.2009.